

21. februar 2016

Først trykket i Klassekampen 19. februar.

Norges veivalg

Regjeringen har talt: De har ikke lenger noen nasjonal sikkerhetspolitikk.

Regjeringen fører ingen politikk for landets sikkerhet, og har heller ikke meninger om hva en ny sikkerhetspolitikk skal sikre. La oss ta det kronologisk.

8. februar inviterte utenriksminister Børge Brende og forsvarsminister Ine Eriksen Søreide til et åpent møte for «lansering» av en utredning under tittelen *Veivalg i utenriks- og sikkerhetspolitikken*. Utredningen skal pågå i ett år og resultere i behandling i Stortinget våren 2017.

Arbeidsplanen ble ikke presentert, men det ble understreket at dette skal være en «åpen» utredning hvor eksterne bidrag søkes og mottas med takk. Altså: Regjeringen har enn så lenge ingen forslag i saken, men ber om innspill fra «alle».

Hovedbudskapet fra statsrådene er at verden er i slik forandring at tradisjonelle begreper og oppfatninger om forsvars- og sikkerhetspolitikk er foreldet. Internasjonal terrorisme og folkevandringer er stikkordene. Konflikter i fjerne land kan på kort varsel utvikle seg til trusler mot vår sikkerhet. Derfor må vi nå se utviklingsbistand, fredsmebling, nasjonale antiterroriltak i helhet med tradisjonell sikkerhetspolitikk, sies det.

Ingen vil bestride at terrorisme og folkevandringer kan innebære sikkerhetsproblemer, men de ligger tross alt på et annet plan enn sikkerhet mot militære trusler og angrep. Ved å blande alle tenkelige utfordringer i et felles sikkerhetsbegrep fortynnes begrepet slik at det blir innholdsløst som ramme for forsvarspolitikken, dvs. politikken for militært forsvar av landet. At dette også er hensikten støttes av studiens tittel: nå snakker regjeringen altså om *utenriks- og sikkerhetspolitikken*, mens det politiske begrep hittil har vært *forsvars- og sikkerhetspolitikken*.

Under omtale av mulige sikkerhetsutfordringer fra Russland uttalte Brende: Folkeretten vil alltid være vårt førstelinjeforsvar. Det kunne man oppfattet som billedspråk hvis det ikke hadde pekt direkte mot regjeringens mest dramatiske sikkerhetspolitiske valg.

Førstelinjeforsvar har hittil betegnet forsvarsets evne til å bekjempe væpnet angrep mot landet i første linje, dvs. inntil allierte forsterkninger kunne settes inn slik Nato-garantien forutsetter. Og omvendt, uten førstelinjeforsvar vil Nato-garantien bortfalle, eller i hvert fall bli sterkt svekket. Nå er problemet at forsvaret ifølge forsvarssjefen ikke har evnen til førstelinjeforsvar fordi underfinansiering gjennom mange år og skiftende regjeringer har ført til at forsvarsets avdelinger, fartøyer og fly har så store mangler at de ikke har vesentlig kapasitet utover de oppgavene som løses til daglig. Forsvarssjefens anbefaling for å sette forsvaret i stand til førstelinjeforsvar, slik stortingsdokumentene forutsetter, vil kreve budsjettknøper på 3 mrd. kr. årlig over fire år. Uten prutningsmonn.

Regjeringen har ikke offentliggjort sitt syn på dette, men flere taler holdt siden nyttår tyder på at regjeringen vil gi opp målsetningen om et militært førstelinjeforsvar for landet. I dette perspektivet blir utenriksministerens uttalelse om folkeretten mer realpolitisk dyster enn idealistisk oppløftende.

Tidsplanen i regjeringens arbeid sier kanskje også sitt. I løpet av våren skal regjeringen legge frem en langtidsplan for forsvaret, for behandling i Stortinget innen sommeren. Og så, ett år senere og like før stortingsvalget, kommer altså innstillingen om utenriks- og sikkerhetspolitikken. Det er vanskelig å se dette som annet enn et opplegg for å redusere forsvarspolitikken til «business as usual», dvs. fortsatt underfinansiering og nedbygging av forsvaret, begrunnet med behov for å vente på den overordnede utredningen.

Så langt Brende og Søreide.

Noen dager senere, 12.-14. februar holdtes den årlige, internasjonale sikkerhetskonferansen i München. Der deltok statsminister Erna Solberg, samt vår utenriksminister og forsvarsminister. Fra norsk side fremholdtes Nordområdenes sikkerhetspolitiske betydning, - indirekte den gjentatte bønn: Kjære Nato-land, glem ikke oss når Russland rasler med sablene! Men statsministerens mediebudskap dreide seg om et rent semantisk spørsmål: Medvedev kan ikke ha rett i at verden har havnet i en ny kald krig, mener hun. Og så?

«Diskusjonen om Norges veivalg i gang» sies det på Utenriksdepartementets nettside. Sikkert nok, men hvis regjeringens sikkerhetspolitikk omfatter mer enn diskusjoner hjemme og pengeutdeling i fjerne land, er kjernes spørsmålet: Mener regjeringen at fremtiden er trygg uten et nasjonalt militært forsvar, uten et førstelinjeforsvar? Foreløpig er det ikke noe som tyder på at svaret er noe annet enn *Ja*.

5